Īpaši aizsargājama dabas teritorija

Klāņu

DABAS

Atrodas Ventspils rajona Popes un Tārgales pagastā
Izveidots 1977. gadā
Platība 1615 ha

Statuss:
- viens no Latvijas 273 dabas liegumiem
- viena no Latvijas 336 NATURA 2000 vietām Eiropas aizsargājamo teritoriju tīklā

Biotopu veidi :
- purvs (31 %) • mežs (61 %) • ezers (4 %)

Purvs veidojies pirms 8500 gadiem aizaugot ezeram
Kūdras slāņa maksimālais dziļums 4 m
Klāņezera vidējais dziļums 0,8 m

Galvenās dabas vērtības:
- dažādi purva tipi, no kuriem augstais un pārejas purvs ir Eiropas īpaši aizsargājami biotopi
- melnalkšņu staignāji un purvaini meži – abi mežu tipi ir Eiropas īpaši aizsargājami biotopi
- Klāņezers un tā piekraste ar 9 Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājamiem biotopiem
- 80 Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas
- 10 Latvijā un 9 Eiropā īpaši aizsargājami biotopi

Negatīvās ietekmes:
- agrāk veiktā purvu un mežu nosusināšana
- ezera ūdenslīmeņa pazemināšana, izrokot Klāņu – Būšnieku kanālu
- Klāņezera piekrastes bojāšana
- meža pļavu aizaugšana

Teritorijas apsaimniekošanas pasākumi – aizsprostu būve uz meliorācijas grāvjiem, lai mazinātu nosusināšanas degradējošo ietekmi uz purva biotopiem.

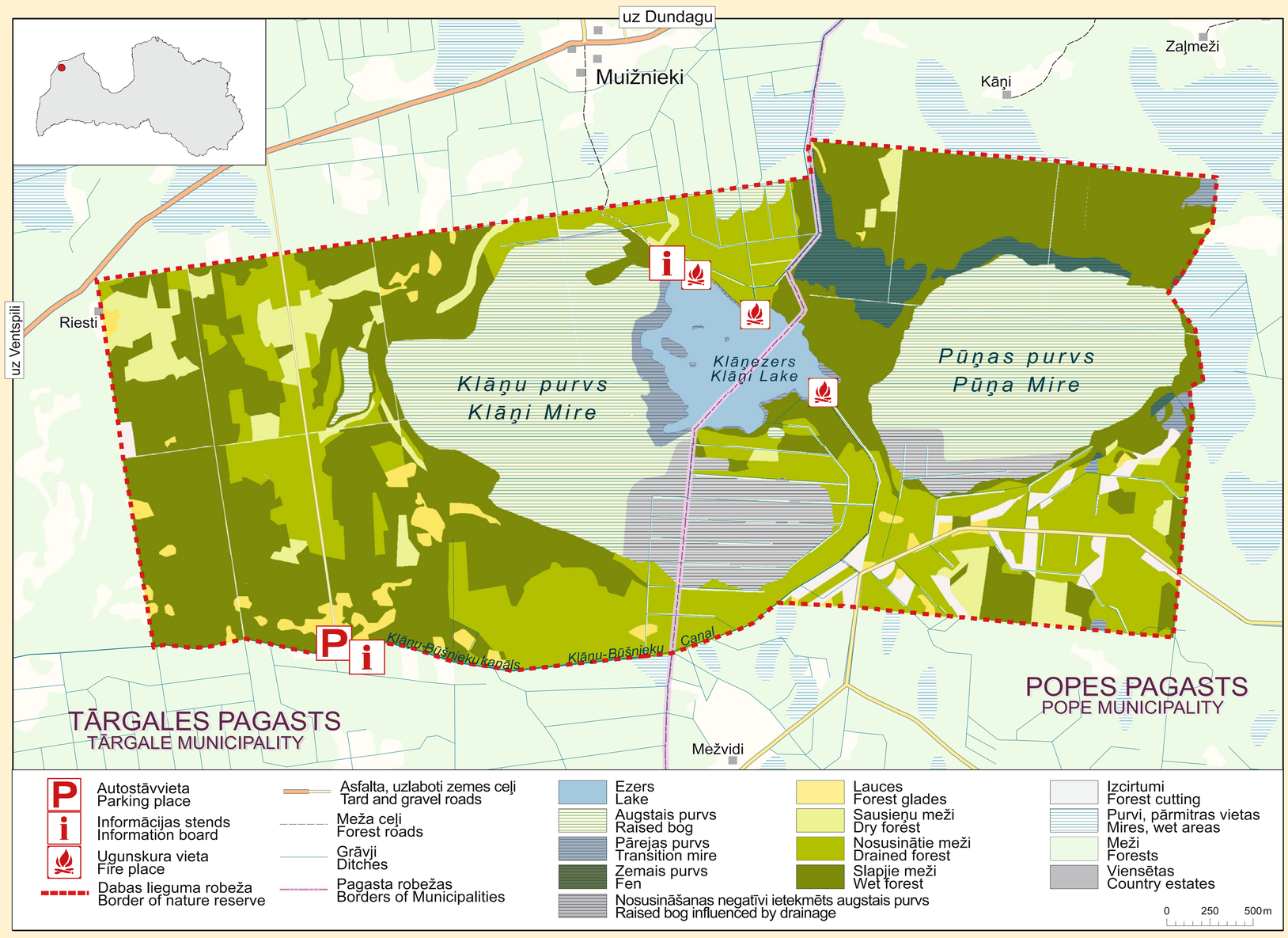

Biotopi

Augstais jeb sūnu purvs (7110*)

Augstais purvs ar tam raksturīgo ciņu-lāmu kompleksu aizņem lielāko purvu platību. Te sastopami tādi augi kā makstainā spilve, Kurzemes purviem raksturīgais ciņu mazmeldrs, parastais virsis. Nepārtrauktu paklāju te veido purviem raksturīgās sūnas – dažādu sugu sfagni. Klāņu purvā sastopamas arī nelielas lāmas, bet to ir nedaudz.

Pārejas purvs un slīkšņas (7140*)

Galvenokārt veidojas ezera krastā pāraugot ezeram – te dominē vairākas grīšļu sugas, spilves, sfagni, kā arī citas purvam raksturīgas sūnu sugas. Kaut arī pārejas purvs aizņem samērā nelielas platības, šim biotopam ir tendence paplašināties, jo ezers pamazām aizaug.

Zemie jeb zāļu purvi

Tajos dominē augstie grīšļi, nereti lielās audzēs te var sastapt Kurzemes piejūrai raksturīgo parasto purvmirti, kā arī vietām koši zied dzegužpirkstītes. Šos purvus Klāņezera ziemeļaustrumu krastā izsenis un vēl 20. gadsimta otrajā pusē pļāva un izmantoja siena ieguvei.

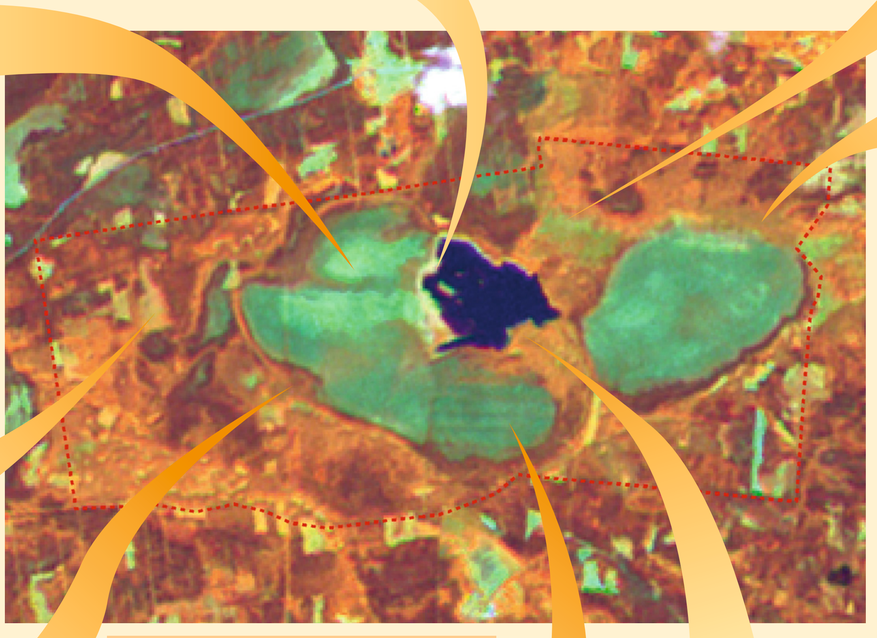

Tāds izskatās Klāņu purva dabas liegums no satelīta lidojuma augstuma.

Meža lauces

Meža lauces ir raksturīgas dabas lieguma teritorijai. Savulaik mazās meža pļaviņas izmantoja siena ieguvei. Kaut arī mūsdienās tās vairs neapsaimnieko un laucēm draud aizaugšana, te vēl arvien sastopamas retas augu sugas – rūsganā melncere, odu gimnadēnija, bezdelīgactiņa u.c. Lauces iecienījuši arī meža dzīvnieki, te sastopamas arī retas kukaiņu sugas.

Melnalkšņu staignāji (9080*)

Dabas liegumam raksturīgi bērzu-melnalkšņu dumbrāji – tie ir meži uz slapjām, nenosusinātām kūdras augsnēm. Pateicoties paaugstinātam mitrumam, te sev piemērotu dzīvotni radušas dažādas mitrumu un noēnojumu mīlošas sugas – dūkstu vijolīte, Fuksa dzegužpirkstīte, smaržīgā naktsvijole, vairākas retas gliemju sugas, nereti te sastopamas arī retas dzeņu sugas.

Purvaini meži (kods 91D0*)

Purvaini priežu meži ieskauj abus purvus. Mežs ir labākā purva aizsargjosla. Te ligzdo putnu sugas, kuras mēdz baroties plašajos purvos. Vietām mežā audzes veido parastā purvmirte, kas ir īpaši aizsargājama augu suga.

Oligotrofu līdz mezotrofu augu sabiedrības minerālvielām nabadzīgās ūdenstilpēs un to krastmalās (3130)

Klāņezers un tā piekraste citu Latvijas ezeru vidū ir unikāls, jo te sastopami 6 Latvijas un 1 Eiropas īpaši aizsargājams biotops. Vairākiem biotopiem te ir vienīgā atradne Kurzemē, piemēram, "Ezeriem ar sīkās lēpes audzēm". Bet biotopam "Piejūras ezeri ar daudzstublāja pameldra, brūnganā baltmeldra un parastās purvmirtes audzēm" te ir vienīgā vieta Latvijā.

Tāpēc saudzēsim unikālo ezera piekrasti – tādas nav nekur citur Latvijā!

Degradēts augstais purvs, kurā iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās (7120)

Klāņu un Pūņas purvos šādi degradēti augstā purva biotopi, kuros tomēr iespējama atjaunošanās, ir sastopami purvu meliorācijas grāvju apkārtnē. Savulaik veiktās purva nosusināšanas rezultātā dabas liegumā negatīvi ietekmēti ir vismaz 60 ha augstā purva platību.

Eiropas aizsargājams biotops *prioritāri aizsargājams

Stends sagatavots Latvijas Dabas fonda realizētā LIFE Daba projekta "Purva biotopu aizsardzības plāna īstenošana Latvijā" ietvaros.

Finansiāli atbalsta Dabas aizsardzības pārvalde

purvs

LIEGUMS

AUGI

Dabas liegumā Klāņu purvs reģistrētas vairāk kā 500 ziedaugu un paparžaugu sugas, kā arī apmēram 150 sūnu sugas. Kopumā te konstatētas 53 retas un īpaši aizsargājamas vaskulāro augu un sūnu sugas.

Dortmaņa lobēlija ***Lobelia dortmanna*** ir tīru un nepiesārņotu ezeru indikatorsuga. Klāņezerā aug vesels sugu komplekss, kas norāda uz šī ezera ūdens tīrību.

Dzeltenā dzegužkurpīte ***Cypripedium calceolus***, kas sastopama lieguma ēnainajā mežā, ir krāšņākā no mūsu orhidejām, bet intensīvas mežsaimnieciskās darbības dēļ Latvijā nu jau sastopama ļoti reti.

Parastā purvmirte (balzamkārkls, porsis) ***Myrica gale*** Latvijā ir īpaši aizsargājama ierobežoti izmantojama augu suga. Tā satur ēteriskas eļļas un pazīstama kā Rīgas melnā balzama sastāvdaļa. Purvmirte Latvijas florā saglabājusies kopš atlantiskā klimata perioda.

Plankumainā dzegužpirkstīte ***Dactylorhiza maculata,*** **bezdelīgactiņa** ***Primula farinosa,*** **smaržīgā naktsvijole** ***Platanthera bifolia un*** **odu gimnadēnija** ***Gymnadenia conopsea*** **-** šīs krāšņās augu sugas sastopamas nelielajās meža laucēs.

BEZMUGURKAULNIEKI

No bezmugurkaulnieku saimes lielāko interesi izraisa spāres, tauriņi un gliemji – vairākas no tām ir retas un īpaši aizsargājamas sugas, piemēram, skabiozu pļavraibenis, spilgtā un raibgalvas purvuspāre, mainīgā spāre. Liegumā konstatētas 27 gliemežu sugas, no tām 5 ir īpaši aizsargājamas.

Skabiozu pļavraibenis ***Euphydrias aurinia*** konstatēts mazajās meža pļaviņās – te tas barojas uz pļavu ziediem.

Vārpstiņgliemeži ***Vertigo spp***. īpaši iecienījuši ēnainos un mitros lapkoku mežus, to klātbūtne norāda uz vērtīgiem dabiskiem mežiem.

Purvā un pie Klāņezera konstatētas vairākas īpaši aizsargājamas spāru sugas, viena no tām – **mainīgā spāre** ***Libellula fulva***, kuras populācija te ir īpaši noturīga.

PUTNI

Dabas liegumā kopumā reģistrētas 86 putnu sugas, no tām dažādos laika periodos konstatētas 22 Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājamas sugas. Ezerā gandrīz katru gadu uzturas ziemeļu gulbji, ligzdo dzērves, ķīķi un pļavas lijas. Kā atpūtas un barošanās vietu teritoriju nereti izmanto jūras ērglis. Novēroti medījam arī mazais ērglis un zivjērglis. Mežos bieži sastopamas mežirbes un vakarlēpji.

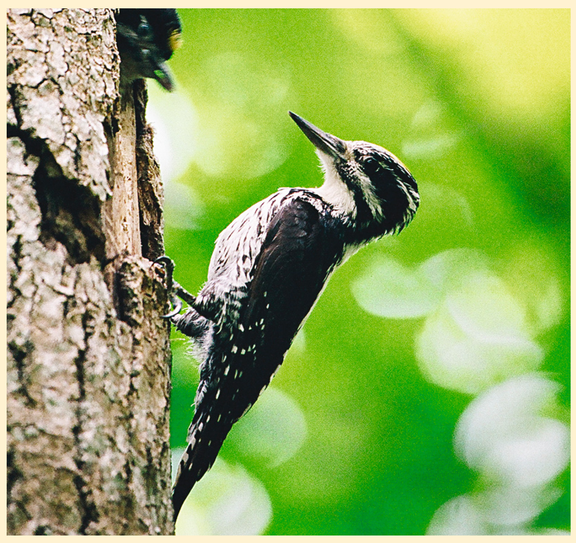

Trīspirkstu dzenis ***Picoides tridactylus*** konstatēts vairākviet dabas lieguma teritorijā. Slapjo lapkoku un jaukto mežu biotopi piemēroti arī citām retajām dzeņu sugām: melnajai dzilnai, pelēkajai dzilnai, baltmuguras dzenim.

ZĪDĪTĀJI

Biotopu daudzveidība piemērota arī visdažādākajiem zīdītāj-dzīvniekiem: stirnām, staltbriežiem, aļņiem, mežacūkām. No īpaši aizsargājamām sugām sastopams ūdrs, kā arī aizsargājamas, ierobežoti izmantojamas sugas – vilks un lūsis. Īpaša loma dabas liegumā ir bebram, kurš citur Eiropā nu jau kļuvis rets.

Daudzie meliorācijas grāvji un Klāņu – Būšnieku kanāls **bebram** ***Castor fiber*** ir īsti piemēroti biotopi, turklāt bebri arī palīdz uzturēt optimālu kādreiz pazemināto ezera līmeni, tāpēc šie dzīvnieki un to mājas-aizsprosti šajā teritorijā ir saudzējami.

NEGATĪVĀS IETEKMES PURVĀ

20. gadsimta vidū veikta teritorijas purvu meliorācija, kas ievērojami degradēja dabiskos purva biotopus. Trešais lieguma purvs - Dzīru purvs - nu jau ir apaudzis ar mežu, bet abu pārējo purvu „glābšanai" un nosusināšanas degradējošās ietekmes novēršanai paredzēta aizsprostu veidošana uz meliorācijas grāvjiem purvā, lai stabilizētu hidroloģisko režīmu.

20. gadsimta 20./30. gadu mijā izrakts Klāņu – Būšnieku kanāls, kā rezultātā ievērojami pazeminājās ūdenslīmenis ezerā, paātrinājās tā aizaugšana ar niedrēm. Kanāla izrakšana nosusinājusi arī ievērojamu daļu apkārtējo mežu. Šobrīd optimālu ezera līmeni palīdz uzturēt bebru dambji uz kanāla.

GENERAL INFORMATION

Klāņi Mire Nature Reserve
- one of the 273 **nature reserves** of Latvia
- one of the 336 **Natura 2000 sites** of Latvia

Located in Pope and Tārgale Municipalities, Ventspils District
Established in 1977
Total area 1615 ha
Mire started to develop 8,500 years ago

Habitats
- mires (31%)
- forests (61 %)
- lake (4 %)

Maximum depth of peat layer 4 m
Average depth of Klāņi Lake 0.8 m

The main nature values
- different types of mires, mostly – raised bogs
- deciduous swamp forests and bog woodland
- Klāņi Lake and lake side vegetation
- 80 plant and animal species, especially protected in Latvia and Europe
- 10 especially protected habitats of Latvia and 9 especially protected habitats of Europe

Negative influence
- previous drainage of the raised bog and forest
- lowering of water-level in the lake by digging Klāņi – Būšnieki Canal
- destruction of the sandy lake side
- overgrowing of forest meadows

To prevent the negative influence of the drainage dams are built on the ditches. It is carried out within the framework of EC financed LIFE project "Implementation of Mire Habitat Management Plan for Latvia".

PLANTS
Over 500 vascular plant species are registered in Klāņi Mire Nature Reserve. Also about 150 bryophyte species are known there. In total, there are 53 rare and especially protected vascular and bryophyte species, like Lady's-slipper *Cypripedium calceolus*, Corallroot *Dentaria bulbifera*, Bird's-eye Primrose *Primula farinosa* and different orchid species – Fragrant Orchid *Gymnadenia conopsea*, Fen Orchid *Liparis loeselii*, Lesser Butterfly Orchid *Platanthera bifolia*, Marsh- orchids *Dactylorhiza* species and other rarities. As a characteristic representative of Western Latvia flora, Bog-myrtle *Myrica gale* is abundant there. Several rare species of Latvian flora have found a suitable habitat in the lake and its nearby area: Many-stalked Spike-rush *Eleocharis multicaulis*, Brown Beak-sedge *Rhynchospora fusca*, Shoreweed *Litorella uniflora and* Water Lobelia *Lobelia dortmanna*.

INVERTEBRATES
Among **invertebrates** most interesting are dragonflies, butterflies and moluscs. Some of them are rare and especially protected species e.g. Marsh fritillary *Euphydryas aurinia* - a rare butterfly species in Latvia and Europe, Eastern White-faced Darter *Leucorrhinia albifrons* and Large White-faced Darter *L. pectoralis*, Fact File-Dragonfly *Libellula fulva*. There are 27 *Molusc* species known in the reserve. The rarest species out of the 5 especially protected *Molusc* species is *Clausilia cruciata*.

BIRDS
In total 86 bird species are registered in the nature reserve, from which 22 are especially protected, registered in different years. Almost every year in the lake remain Whooper swan *Cygnus cygnus*, nest Common crane *Grus grus*, Honey- buzzard *Pernis apivorus* un Montagu's harrier *Cyrcus pygaru.s* As a place of rest and hunting, the territory is used by White-tailed eagle *Haliaeetus albicilla*, Lesser spotted eagle *Aquila pomarina* and Osprey *Pandion haliaeetus*. Hazel grouse *Bonasa bonasia* and European nightjar *Caprimulgus europaeus* are quite common in the forests.
The Nature Reserve is a habitat for rare woodpecker species: Three-toed woodpecker *Picoides tridactylus*, Black woodpecker *Dryocopus martius*, Grey-headed woodpecker *Picus canus*, White-backed woodpecker *Dendrocopos leucotos*.

MAMMALS
Diversity of habitats is suitable also for various mammals: roe deer *Capreolus capreolus*, red deer *Cervus elaphus*, elk *Alces alces*, wild boar *Sus scrofa*. These animals particularly like the forest glades with appropriate feeding conditions. Many drainage ditches and Klāņi – Būšnieki canal is a very good habitat for Beaver *Castor fiber*, which is rare in Europe indeed. In a way beavers help to maintain once lowered water level of the lake.

Ievēro!

Nebojā ezera smilšaino palieni – tas apdraud Latvijā ļoti retus biotopus un augu atradnes!

Nelauz krūmus un neplūc augus – te daudzi no tiem ir izcili Latvijas floras retumi!

Ugunskura kurināšanai paredzētas 3 īpaši norādītas vietas ezera krastā.

Nepiesārņo ezeru un tā apkārtni – lai ir prieks pašam te vēl atgriezties!

Teritorijas pārvaldi realizē:
- Popes pagasta padome – "Pagastmāja" Pope, Popes pag. Ventspils raj. LV-3614
- Tārgales pagasta padome – "Dzintarkalni" Tārgale, Tārgales pag. Ventspils raj. LV-3621

Meža teritorijas apsaimnieko:
- Tārgales pašvaldība
- VAS "Latvijas valsts meži" Ziemeļkurzemes mežsaimniecība
- 8 privātipašnieki un 1 juridiskā persona.

Teksta autore: Valda Baroniņa
Konsultanti: Māra Pakalne, Aivars Petriņš
Fotogrāfiju autori: Māra Pakalne, Aivars Petriņš, Voldemārs Spuņģis, Valda Baroniņa, Andris Klepers. Mārtiņš Kalniņš, Uvis Suško
Kartogrāfs: Baiba Strazdiņa
Mākslinieks: Daiga Brinkmane